

EDUCATIEF MATERIAAL

Voor de
leerkracht

Een initiatief van de Autoriteit
voor Financiële Diensten en Markten

Introductie

Het Wikifin Lab is een interactief centrum voor financiële educatie waar leerlingen experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijkse leven. Het Wikifin Lab scherpt de kritische geest van de leerlingen aan en confronteert hen met persoonlijke en maatschappelijke keuzes. Leerlingen vergroten bovendien hun kennis en krijgen beter inzicht in de financiële basismechanismes, wat hen in het dagelijkse leven zal helpen om bewustere keuzes te maken.

Een interactief parcours

Het parcours van het Wikifin Lab is opgebouwd als een groot interactief spel dat bestaat uit verschillende soorten activiteiten om bij te leren.

- In de POD speelt elke leerling individueel een budgetspel op zijn tablet.
- In de BOX spelen de leerlingen in kleine groep (maximum 5 leerlingen) een spel op verschillende interactieve schermen.
- In de ROOM komt de groep samen en gaat de animator dieper in op wat de leerlingen ervaren hebben in de POD en BOX om deze kennis te consolideren.

Gebaseerd op de eindtermen

Het parcours werd ontwikkeld samen met leerkrachten, pedagogen en experts in de economie en gaming. Het behandelt belangrijke aspecten van het onderwijsdoel 'Economische en financiële competenties' en komt tegemoet aan verschillende vakoverschrijdende eindtermen.

Een educatief aanbod als aanvulling op een bezoek aan het Wikifin Lab

Een bezoek aan het Wikifin Lab kan zonder enige voorbereiding. Indien je je bezoek toch wil voorbereiden, of indien je nadien aan de slag wil gaan met de thematieken uit het Wikifin Lab, vind je meer van ons educatief aanbod op de website van [Wikifin School](#). Dit kan als aanvulling dienen op een bezoek aan het Wikifin Lab.

In wat volgt, ontdek je:

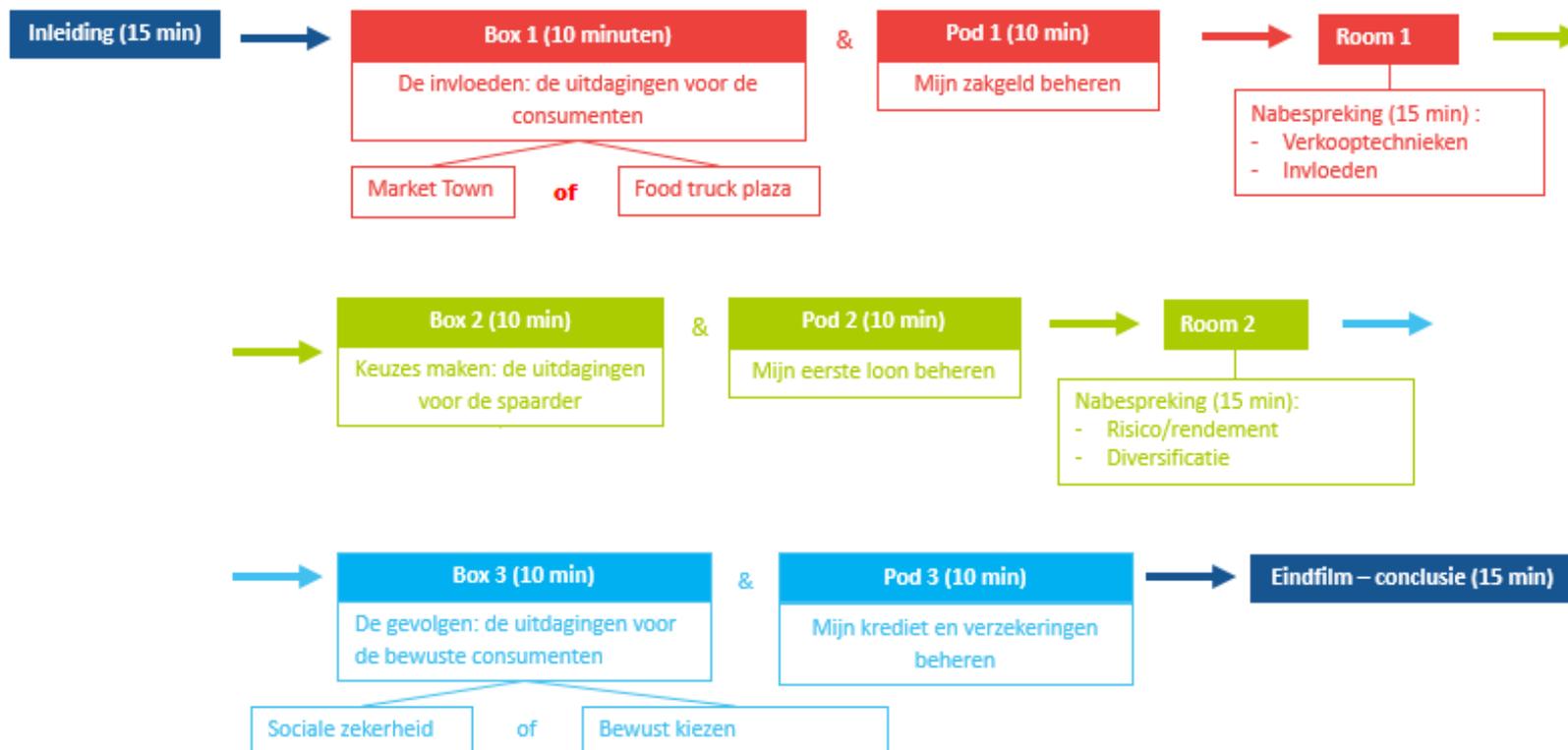
- Het parcours van het Wikifin Lab;
- De pedagogische doelen die door de leerlingen bereikt worden bij een bezoek aan het Wikifin Lab;

Jouw idee telt!

Heb je nog vragen, bemerkingen of feedback? Geef een seintje via ons [contactformulier](#).

Het parcours van het Wikifin Lab

Het parcours kan à la carte worden samengesteld. De animatoren kiezen dit op basis van leeftijd, niveau van de groep en voorkeuren van de leerkracht, rekening houdend met technische beperkingen. Hieronder zie je een voorbeeldparcours, daarna beschrijven we een 2e voorbeeld.

Voorbeeld 2: Inleiding, BOX 2, POD 2, ROOM 2, BOX 3, POD 3, ROOM 3, eindfilm.

Pedagogische doelen Wikifin Lab

Tussen haakjes vind je telkens het niveau volgens de taxonomie van Bloom.

BOX 1.1. MARKET TOWN

- De bezoeker kan toelichten dat verschillende elementen het consumeren kunnen beïnvloeden en een financiële impact kunnen hebben. (Begrijpen)
- De bezoeker kan verschillende beïnvloedingsmechanismen bij aankopen vaststellen. (Analyseren)
- De bezoeker kan bepalen hoe hij zal handelen bij de verschillende beïnvloedingsmechanismen. (Evalueren)
- De bezoeker kan toelichten dat er in het beslissingsproces van een aankoop beslissingen zijn die eerder rationeel of eerder emotioneel zijn. (Begrijpen)

BOX 1.2. FOOD TRUCK PLAZA

- De bezoeker kan toelichten dat verschillende elementen het consumeren kunnen beïnvloeden en een financiële impact kunnen hebben. (Begrijpen)
- De bezoeker kan verschillende beïnvloedingsmechanismen vaststellen. (Analyseren)
- De bezoeker kan bepalen hoe hij zal handelen bij de verschillende beïnvloedingsmechanismen. (Evalueren)
- De bezoeker kan aan de hand van voorbeelden toelichten dat er technieken worden gebruikt om hem meer te doen consumeren. (Begrijpen)

ROOM 1

- De bezoeker kan diverse manieren van beïnvloeding van consumenten bij consumptie schetsen. (Begrijpen)
- De bezoeker kan voorbeelden geven van hoe bepaalde elementen ons beïnvloeden bij aankoop van consumptiegoederen en financiële producten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan in bepaalde contexten voor kleine en grote aankopen/beslissingen, zoals deze voor financiële producten, beïnvloedingstechnieken vaststellen. (Analyseren)
- De bezoeker kan toelichten dat de tijd nemen een belangrijke fase is in het beslissingsproces. (Begrijpen)

BOX 2 KEUZES MAKEN: DE UITDAGINGEN VOOR DE SPAARDER

- De bezoeker kan het verschil tussen een spaarrekening, staatsbon en aandelen toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het mogelijke rendement en de risico's van spaarrekening, staatsbon en aandelen ordenen. (Analyseren)
- De bezoeker kan informatie die hij krijgt over ondernemingen, politiek, ecologie, ... relateren aan de evolutie van de beurskoers. (Begrijpen)

ROOM 2

- De bezoeker kan het verschil tussen spaarrekening, aandeel en staatsbon toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan verschillende vormen van 'beleggen' illustreren met voorbeelden uit het spel. (Begrijpen)
- De bezoeker kan in concrete situaties (het beursspel) de keuze tussen sparen, beleggen op de beurs en het geld beleggen in een staatsbon onderbouwen en motiveren. (Analyseren, evalueren)
- De bezoeker kan de keuze voor een bepaald financieel product in eigen woorden verantwoorden. (Evalueren)
- De bezoeker kan het verband uitleggen tussen het nemen van risico's en een potentiële opbrengst. (Begrijpen)
- De bezoeker kan in eigen woorden uitleggen waarom een veilig spaarproduct minder opbrengt. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het begrip risico in eigen woorden relateren aan de beurscontext. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het begrip 'diversifiëren' uitleggen aan de hand van voorbeelden. (Begrijpen)

UITBREIDING ROOM 2 VOOR GEVORDERDE GROEPEN

- De bezoeker kan in eigen woorden enkele oorzaken achter de financiële crises benoemen. (Onthouden)
- De bezoeker kan de gelijkenissen benoemen tussen de tulpen crisis en andere financiële crises. (Begrijpen, analyseren)

BOX 3.1. BEWUST KIEZEN EN DE GEVOLGEN HIERVAN

- De bezoeker kan ontleden dat situaties vaak complexer zijn dan ze lijken en dat we als persoon niet altijd rekening houden met alle facetten vooraleer we een keuze maken. (Analyseren)
- De bezoeker kan vaststellen dat de gemaakte keuzes op individueel niveau gevolgen met zich meebrengen ... voor ons en voor de samenleving. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het belang toelichten van zich te informeren en de tijd te nemen vooraleer een keuze te maken. (Begrijpen)
- De bezoeker kan beredeneren waarom keuzes verschillen van persoon tot persoon. (Analyseren)

BOX 3.2. DE SOCIALE ZEKERHEID

- De bezoeker kan in eigen woorden het solidariteitsprincipe van de sociale zekerheid uitleggen. (Begrijpen)
- De bezoeker kan toelichten dat er keuzes binnen het budget van de sociale zekerheid gemaakt moeten worden. (Begrijpen)
- De bezoeker kan toelichten dat mensen vaak uiteenlopende belangen hebben. (Begrijpen)

- De bezoeker kan toelichten dat elke keuze (soms ongekende) gevolgen met zich meebrengt. (Begrijpen)
- De bezoeker kan toelichten dat tijd nemen en zich informeren belangrijk zijn om de gevolgen van keuzes in te schatten. (Begrijpen, toepassen)

BOX 4. CRYPTO

- De bezoeker kan de karakteristieken van een cryptomunt toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de risico's die verbonden zijn aan het kopen en verkopen van cryptomunten toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan frauduleuze voorstellen omtrent cryptomunten beoordelen. (Evalueren)

ROOM 3. CRYPTO

- De bezoeker kan de karakteristieken van een cryptomunt toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de karakteristieken van geld toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het verschil tussen cryptomunten en geld toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de risico's die verbonden zijn aan het kopen en verkopen van cryptomunten toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de nieuwe wetgeving rond reclame voor cryptomunten toelichten. (Begrijpen)

ROOM FRAUDE

- De bezoeker kan verschillende soorten fraude toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de verschillende elementen die fraude doen vermoeden herkennen. (Evalueren)

POD 1: MIJN ZAKGELD BEHEREN

- De bezoeker kan in eigen woorden toelichten wat een budget is. (Begrijpen)
- De bezoeker kan het belang benoemen van een budget op te stellen om alle inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn in te schatten en in evenwicht te houden door keuzes te maken. (Begrijpen, evalueren)
- De bezoeker kan toelichten dat het interessant is om een stuk van het budget te houden voor latere uitgaven. (Begrijpen, evalueren)

POD 2: MIJN EERSTE LOON BEHEREN

- De bezoeker kan de belangrijkste uitgavenposten van iemand die zelfstandig woont identificeren. (Onthouden, toepassen)
- De bezoeker kan het belang aanduiden van keuzes te maken bij consumptie om zijn budget in evenwicht te houden. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de grootte van de belangrijke posten op het budget inschatten. (Analyseren)

POD 3: BUDGET BEHEREN ENKELE JAREN LATER

- De bezoeker kan de basisprincipes van kredieten (en verzekeringen voor gevorderde groepen) toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de gevolgen op zijn budget bij het afsluiten van een krediet (en verzekeringen voor gevorderde groepen) toelichten. (Begrijpen)
- De bezoeker kan de verschillende opties om zijn spaargeld te besteden benoemen en de gevolgen ervan op zijn budget inschatten. (Onthouden, analyseren)
- De bezoeker kan het belang van het opbouwen van een buffer voor onvoorziene ontwikkelingen/tegenslagen uitleggen. (Begrijpen)

Ook te zien in het Wikifin Lab:

DE KENNISMUUR

De kennismuur hangt vol speciale voorwerpen die de aandacht trekken van de bezoeker. Elk voorwerp illustreert een economisch of financieel concept, zoals bijvoorbeeld prijsbepaling, beleggingsproducten, verzekeringen of inflatie. Drie grote thema's komen aan bod: de financiële sector, persoonlijke financiën en economische en financiële concepten.

De kennismuur is een aanvulling op het parcours van het Wikifin Lab en kan vrij worden ontdekt voor of na het parcours.

Op het einde van dit document vind je een [lijst met alle onderwerpen](#) die zijn opgenomen in de kennismuur.

Overzicht van de kennismuur

Thema 1: De financiële sector

1. Hoe wordt geld gecreëerd?
 - Wat is een centrale bank?
 - Hoe creëren commerciële banken geld?
 - Kunnen commerciële banken eindeloos geld creëren?
 - Waarom berust het financiële systeem op vertrouwen?
2. Van bank naar bank en van wisselbrief naar bankbiljet!
3. Welke rol spelen de banken in onze economie?
4. De verschillende functies van geld
 - De 3 functies van geld
 - Betalen met sigaretten?
5. Hoe werkt de beurs?
 - Wat is de rol van de beurs?
 - Hoe worden de beurskoersen bepaald?
 - Wat zijn de BEL20, de DAX30, CAC40 en de DOW JONES?
6. Hoe kan je weten of een obligatie of aandeel van goede kwaliteit is?
 - Wat is een rating?
7. Beurs- en economische crisissen
 - Wat is een marktbubbel?
 - Een recente beurscrisis: de crisis van 2008

Thema 2: Persoonlijke financiën

8. Beleggingsfraude
 - Dat overkomt alleen de anderen...
 - De ingenieuze Ponzifraude
 - Hoe kan je beleggingsfraude opsporen?
9. Wat gebeurt er met mijn geld als mijn bank failliet gaat?
 - Hoe kan een bank failliet gaan?
 - De Nationale Bank, de FSMA en de Europese bankenunie houden een oogje in het zeil
10. Van schuldenlast tot overmatige schuldenlast
 - Vragen die je moet stellen vóór je een krediet aangaat
 - Uit de schulden geraken
 - De Centrale voor kredieten aan particulieren
11. Snel geld verdienen zonder risico's te nemen, kan dat?
 - De beleggingsdriehoek
 - A. Liquiditeit
 - B. Zekerheid en rendement
 - C. Vragen die je moet stellen vóór je belegt
 - Diversifiëren om een evenwicht te vinden
12. Het pensioen, een stelsel gebaseerd op de solidariteit tussen generaties
 - Hoe zit het Belgische pensioenstelsel in elkaar?

- Wanneer begin je best voor je pensioen te sparen?
13. Hoe beleg ik mijn geld?
- Wat is een aandeel?
 - Wat is een obligatie?
 - Wat is een beleggingsfonds?
 - Welk type belegger ben je?
 - Welke beleggingsstrategie past bij jou?
 - Conform je principes beleggen in begrijpelijke producten en waarom niet in duurzame producten?
 - Goud, een zekere belegging?
14. Lenen: nu kopen, later betalen
- Welk krediet waarvoor?
 - A. Consumentenkrediet
 - B. Hypothecair krediet
 - Hoe kan je kredieten vergelijken?
 - De waarborgen verbonden aan een krediet
 - De vragen die je moet stellen vóór je een krediet afsluit
 - Crowdfunding om een project te financieren
 - Kredietfraude: waarover gaat het?
15. Welke verzekeringen zijn verplicht?
- Welke verzekeringen heb ik nodig?
 - A. De woonverzekering (brandverzekering), een must
 - B. De BA familiale voor alle kleine ongelukjes die veel geld kunnen kosten
 - C. De autoverzekering: omnium of burgerlijke aansprakelijkheid?
 - Enkele tips wanneer je een verzekering afsluit
16. Welke bankrekening? Welke betaalkaart? En wat doe je ermee?
- Vanaf wanneer heb je een zichtrekening nodig?
 - Waarvoor dient een zichtrekening?
 - Wat is een IBAN?
 - Met betaalkaarten moet je voorzichtig omspringen
 - Een bankrekening hebben is een recht
 - Je bankrekening beheren in het digitale tijdperk
17. Ben je zeker dat je geld veilig is?
- Wat moet je doen bij fraude met betaalmiddelen?

Thema 3: De economische en financiële concepten

18. Waar is een Big Mac het goedkoopst?
- Wat is koopkracht en hoe wordt het gemeten?
 - Hoe ziet de korf er uit?
19. De samengestelde intrest
- Het principe van samengestelde intrest bij een spaarrekening
 - Intrestvoeten in het verleden
20. Inflatie en deflatie
- Hoe wordt inflatie gemeten?

- Wat is deflatie?
 - De Europese Centrale Bank (ECB) houdt toezicht op de inflatie
21. De prijs: een kwestie van evenwicht
- Als het aanbod groter is dan de vraag
 - De concurrentie
 - Strategieën om een interessante prijs te bepalen
 - Verbod op prijsafspraken
22. De “torrekes”, de “zinne” ... wat zijn dat?
23. Bitcoin, ether, ... wat zijn dat?
- De risico's van cryptomunten
24. De arbeidsmarkt
- Mijn professionele carrière (voor loontrekkenden)
 - A. Hoeveel kost ik mijn werkgever?
 - B. Hoeveel ga ik effectief verdienen?
 - C. Er zit meer in je loonpakket dan je loon!
 - D. Denk aan het totaalplaatje
 - Zelfstandige worden
25. Wie is de FSMA?
- Toezicht op financiële producten
 - Toezicht op de financiële markten
 - Inspecties
 - Bijdragen tot een betrouwbare financiële sector
 - Actie tegen onregelmatige activiteiten
 - Bescherming van het aanvullend pensioen
 - Bijdragen tot de financiële educatie